

२००९ का राष्ट्रगत मानव अधिकार प्रतिवेदनहरू सार्वजनिक

अमेरिकी विदेश मन्त्रालयले वार्षिक राष्ट्रगत मानव अधिकार प्रतिवेदनहरू (कन्ट्री रिपोर्टस् अन ह्युमन राइट्स प्राक्टिसेज) हिजो, बिहीवार मार्च ११ मा वासिङ्गटन डीसीमा सार्वजनिक गर्‍यो । अमेरिकी कङ्ग्रेसको निर्देशनमा तयार पारिएका यी प्रतिवेदनहरूले मानव अधिकारसम्बन्धी विश्वव्यापी घोषणापत्रअनुसारका अन्तर्राष्ट्रियस्तरमा स्थापित व्यक्तिगत, नागरिक, राजनैतिक, तथा श्रमसम्बन्धी अधिकारहरूमाथि समीक्षा गरेका छन् ।

“मानव अधिकारको विषय समयको परिधिमा सीमित हुँदैन, तर हाम्रो प्रयास भने अहिले र यहीं यसको रक्षा गर्नुपर्छ भन्ने मान्यतामा आधारित हुनुपर्छ । प्रविधिको विकासले अधिकारका उल्लंघनकर्तालाई सहयोग गरेको छ, तर यसले त्यस्ता मानिसहरूलाई पनि सहयोग गरेको छ जो ती उल्लंघनकर्ताहरूका कायरतालाई उजागर गर्न प्रयासरत छन् ।” वासिङ्गटन डीसीमा प्रतिवेदन सार्वजनिक गर्नेक्रममा अमेरिकी विदेश मन्त्री हिलारी क्लिन्टनले भन्नुभयो, “वर्तमान विश्वमा खाद्य असुरक्षा, जलवायु परिवर्तन, महामारी रोगहरू, आर्थिक संकट, र हिंसात्मक अतिवादजस्ता चुनौतिहरू विद्यमान छन् । यी चुनौतिहरूले हाम्रो मानव अधिकारको अनुभूतिलाई प्रभावित पार्दछन् र विश्वको राजनैतिक परिवेशलाई निर्धारित गर्दछन्, जसभित्र रहेर हामीले दीर्घकालीन रूपमा मानव अधिकारको प्रवर्धन गर्नुपर्दछ ।”

२००९ को नेपालसम्बन्धी प्रतिवेदनमा उल्लिखित केही महत्वपूर्ण बुँदा निम्नानुसार छन्:

- मानव अधिकार हननकर्ताले दण्ड नपाउनु, प्रेसमाथिको आक्रमण, स्वेच्छाचारी पक्राउ, र पुर्पुक्षका लागि लामो समयसम्म थुनामा राखिनु गम्भीर समस्याको रूपमा रहे ।
- माओवादी कार्यकर्ता स्वेच्छाचारी र गैरकानुनी रूपमा घातक बलको प्रयोग र अपहरणमा संलग्न रहे । हिंसा, जबरजस्ती रकम असुली, र धम्कीहरू वर्षैभरी जारी रहे । विशेष गरी भारतीय सीमानजिक तराई क्षेत्रमा विभिन्न सशस्त्र समूहहरूले नागरिक, सरकारी अधिकारी, विशेष जातिय समूहका मानिसहरू, एक आपसमै, र माओवादी कार्यकर्तामाथि आक्रमण गरे ।
- वृहत् शान्ति सम्झौतामा व्यवस्था भएअनुसार माओवादीले कब्जा गरेका केही सम्पत्ति त फिर्ता गरे, तर गैरकानुनी तवरले कब्जा गरेका कतिपय जग्गा र अन्य सम्पत्ति आफ्नै नियन्त्रणमा राखिराखे तथा थप केही सम्पत्ति पनि कब्जा गरे । वर्षैभरी वृहत् शान्ति सम्झौताको प्रतिकूल माओवादी तथा उसका भातृसंगठनहरूले ज्यादतीहरू कायम राखे । उनीहरूले व्यवसायी, मजदूर, स्वतन्त्र नागरिक, तथा गैरसरकारी संस्थाहरूबाट नियमित रूपमा जबरजस्ती रकम असुली गरे । व्यक्ति वा कम्पनीहरूले

- रकम बुझाउन नचाहँदा वा असमर्थ हुँदा माओवादीका तर्फबाट आउने प्रतिक्रिया हिंसात्मक वा धम्कीपूर्ण रह्यो ।
- दशवर्षे माओवादी युद्धका बेला बेपत्ता पारिएका मानिसहरूको अवस्था अज्ञात नै रह्यो । सन् २००३ मा माओवादीसम्बद्ध भएको शंकामा काठमाडौंको महाराजगञ्ज व्यारेकमा थुनिएका ४९ जना बेपत्ता बन्दीका बारेमा ओएचसिएचआरको प्रतिवेदनमाथि सरकारले केही कदम चालेन । न त यसले सन् २००१ र २००४ बीच वर्दिया जिल्लाबाट बेपत्ता पारिएका कम्तीमा १७० जनाको बारेमा ओएचसिएचआरको प्रतिवेदनसम्बन्धमा नै केही कदम चाल्यो ।
  - न्यायको वितरणमा हुने ढिलाई गम्भीर समस्याको रूपमा रह्यो ।
  - महिलामाथिको हिंसा र मानव बेचबिखन (खासगरी महिला र बालिकाहरूको) निरन्तर रह्यो ।
  - देशैभरी सञ्चारकर्मी र पत्रकारमाथि सशस्त्र समूह तथा राजनैतिक दलहरूले सुनियोजित रूपमा लक्षित आक्रमण गरे । विशेषगरी महिला पत्रकारहरूमाथिको आक्रमण बढ्यो । तराइका जातिय र राजनैतिक समूहहरूले उनीहरूको आन्दोलनको खबर प्रमुखताका साथ नछापेको भन्दै पत्रिकाहरू कब्जामा लिने र जलाउने काम गरे । साथै बन्दको बेला पत्रिका वितरणमा बन्देज लगाउने तथा पत्रिकामा नेपाली भाषाका सामग्रीमा रोक लगाउने प्रयास गरे ।

प्रतिवेदनको नेपाल खण्ड अमेरिकी राजदूतावासको वेवसाइट

<http://nepal.usembassy.gov> र अमेरिकी विदेश मन्त्रालयको वेवसाइट

<http://www.state.gov/g/drl/rls/hrrpt/2009/sca/136091.htm> मा हेर्न सकिन्छ । यसको नेपालीमा अनुवाद एक महिनाभित्र राजदूतावासको वेवसाइटमा राखिनेछ ।

####